

Aladár (1890 – 1895)

V rímskokatolíckom chráme Mena Panny Márie vo Veľatoch sa oproti vchodu do sakristie nachádza svetlá mramorová doska upevnená na stene chrámu, na ktorej je erb rodu Andrassyovcov. Pred rekonštrukciou kostola za dp. Juraja Petrika (*Palúdzke 01.04.1949, ordinovaný 09.06.1973 Bratislava +Trebišov 04.05.2013) na tomto mieste stál oltár so sochou Sedembolestnej, ktorá je teraz umiestnená v zadnej časti kostola. Veriaci dedinčania prichádzali do chrámu z južnej strany, kde boli dvojkrídlové dvere, ktoré sa po rekonštrukcii zamurovali. Hlavný vchod kostola bol v minulosti určený pre šľachtickú rodinu Andrassyovcov, čo súviselo s prístupom z ich sídla – kaštieľa zo západnej strany, ale aj s tým, že boli donátormi chrámu.

Čo sa však skrýva za pamätnou tabuľou s menom Aladár? Prvorodený syn svojich rodičov, **Aladár Jozef Mária**, sa narodil vo Veľatoch (Velejte) 2. októbra 1890 a 11. októbra ho pokrstil kňaz zámku Michal Martón. Meno dostal po starom otcovi, grófovi Aladárovi Andrássym, ktorý bol členom Hornej komory Uhorského snemu a držiteľom Rádu zlatého rúna. Obaja rodičia boli rímskokatolíci. Otec, gróf Alexander (Sándor) Andrassy (*Bratislava 19.06.1863, +Budapest 20.07.1946) a matka Marietta - Mária Angelika Esterházy de Galántha GR (*Bratislava 14.01.1870, +Budapest 16.03.1962) sa zosobášili v Bratislave roku 1889. Za krstných rodičov svojho dieťaťa si vybrali členov svojej rodiny. Krstným otcom bol gróf Aladár Andrassy a krstnou mamou grófka Alexandrina Rossi. Manželia sa z prvorodeného syna tešili necelých 5 rokov. Začiatkom roka 1895 ochorel (črevné ťažkosti) a **27. februára 1895** zomrel. Aladára pochovali v presbytériu veľatského chrámu, kde na podlahu osadili dosku a biely mramorový krížik (dnes je umiestnený z vonkajšej strany chrámu). Miesto na sedenie pre manželov bolo vo svätyni pod druhým oknom z južnej strany, kde sa nachádzala tzv. „grófska lavica“ a v súčasnosti práve tam je umiestnená pamätná doska. Rodičia mali teda pred sebou neustálu spomienku na svojho prvorodeného syna. Obetný stôl sa v tom čase nenachádzal na terajšom mieste. Bohoslužby sa slúžili v latinskom jazyku pri oltári a kňaz bol otočený chrbtom k ľudu. Zmenu priniesol až II. vatikánsky koncil, ktorý umožnil slúžiť svätú omšu v slovenčine a zároveň sa kňaz otočil tvárou k ľudu.

Gróf a grófka Andrassyovci sa radi zdržiavali v našej obci, mali tu pohodlné sídlo, kúpele (Slaná studňa) i poľovnícky revír. V tom období vo Veľatoch fungovala poštová stanica (1794) i železničná trať (1871), ktorá spájala Michalany s mestom Humenné, kde mala grófska rodina ďalšie majetky. Zásľuhu na stavbe trate mal i Aladárov starý otec, ktorý sa snažil naplniť rodové heslo Andrassyovcov „Fidelitate et fortitudine“ („Vernosťou a chrabrosťou“), o čom svedčia mnohé aktivity, ktoré vykonával ako zemplínsky župan 1867 -1872, člen predsedníctva Maďarskej všeobecnej úverovej banky, člen konzorcia Uhorskej severovýchodnej železnice a iné.

Alexandrovi a Mariette sa vo Veľatoch narodil aj druhý syn **Imrich Jozef Mária** (*17.11.1891 Velejte, +Alexandria, Virginia, USA, september 1985) a pokrstil ho, podobne ako Aladára, zámocký kňaz dňa 22.11.1891. Krstnými rodičmi boli maďarský šľachtic Imre Esterházy a Aladár Andrassy, ktorého zastupovala manželka, barónka Leontina Wenckheim. Ďalší syn, **Michal Jozef Mária** (*07.05.1893 Velejte, +Windsor, Ontario, Kanada 30.06.1990) bol rovnako pokrstený Michalom Martónom a krstnými rodičmi boli gróf Michal Esterházy a grófka Antónia Esterházy (pravdepodobne súrodenci grófkou Marietty). Manželia sa po troch chlapcoch tešili aj z dievčatka, ktoré sa im narodilo v našej obci a dali mu meno **Margita** (*30.8.1902 Velejte, +Budapest 13.09.1984).

V súčasnosti potomkovia členov rodiny narodených vo Veľatoch žijú v zahraničí. V auguste 2010 navštívila náš kostol pravnučka Júliusa Andrassyho Zita Borbála Pallavicini s manželom Robinom. Aj v roku 2015 zavítali do našej dediny priami potomkovia Alexandra Andrassyho.

V tomto roku uplynulo už 120 rokov od smrti Aladára Andrassyho. Jeho rodina pochádzajúca z betliarskej (rožňavskej) vetvy rodu sa v minulosti výrazne pričínila o zveladenie a zviditeľnenie našej obce. Je na nás všetkých, aby sme rozvíjali to, čo oni zanechali, hoc jediným pamätníkom tejto vplyvnej šľachtickej rodiny vo Veľatoch sú fotografie, mramorový kríž a tabuľa z náhrobku malého Aladára.

Mgr. Monika Ostrožovičová

